

BUNNAD- SØLV

VEST-AGDER

Sølv til Vest-Agder bunad

Vest-Agder bunad er en rekonstruksjon av folkedrakta i distriktet på 1850-tallet. På den tiden ble det ikke brukt så store mengder sølv. Det som har vært vanlig fra gammelt av er at man brukte det sølvet man hadde tilgjengelig. Bunadutvalget i Vest-Agder arbeider med registrering av gamle draktdeler og sølv. Til nå er det registrert ca 800 enkeltdeler.

Mye av sølvet vi har for salg på Vestagder Husflid i dag er direkte kopi av gamle bevarte modeller.

Av det gamle kvinnedrachtsølvet som er bevart er noe av dette sydd på plaggene; maljer på vesten, hekker på trøya, knapper i stakken og krok på lomma. I tillegg hadde kvinnene ringer og nåler, dvs sproder eller spretter, som holdt skjorta sammen framme. Disse ble festet i hullsømmen i skjorta. De var ofte gravert og mange hadde hjerteform. Kvinnene kunne i tillegg ha doble sølvknapper i mansjettene og i kragen. Noen pyntet seg ekstra, med et halskjede med kasselås. Lærskoene til kvinnene hadde ofte ei stor rund skospenne i sølv.

Drachtsølvet til herrer består av mye knapper; vesten lukkes med seks små sølvknapper, jakka har 12 store knapper i fronten og tre små på hver mansjett. Buksa har klaff som lukkes med fem flate sølvknapper i livet, og knebuksa har tre små sølvknapper og buksespenne ved hver linning.

Det løse sølvet til herrer er mye likt som til damebunaden; doble knapper i mansjettene og kragen, sprode eller hertesprette under halsknappen. Var det ekstra gjevt hadde man en sprode med glasstein.

Bilde uløst fra lokalhistorisk bildebokiv, Hægebostad kommune.

Bryllupsbilde fra Eiken i 1897. Anna Reiersdotter Vatne (1868-1950) og Ommund Gardson Skeie (1873-1953).

1.

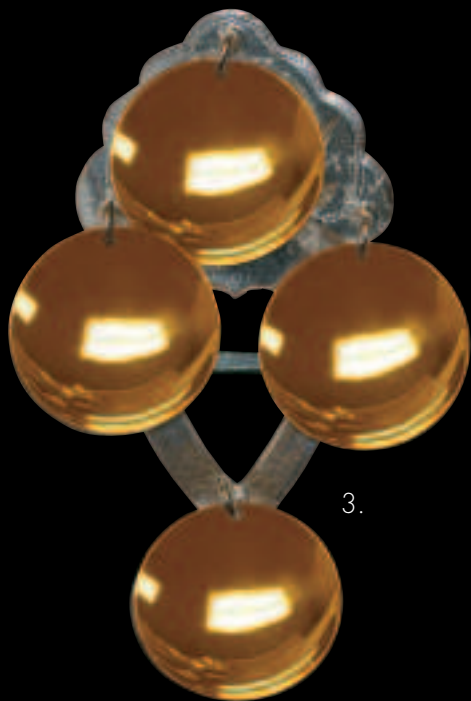

2.

1. Stor hjertesølje med blanke lauv (Vestagder Husflid)

2. Stor hjertesølje med forgylte lauv (Vestagder Husflid)

Den store hjertesølja vår er bevart som originalen fra 1753.
Ut fra gamle registrerte funn har hjertesølja vært den vanligste og mest benyttet sølja til Vest-Agder bunaden.

3.

4.

3. Liten hjertesølje med forgylte lauv (Vestagder Husflid)

4. Liten hjertesølje med blanke lauv (Vestagder Husflid)

Hjertesøljene hadde gjerne forgylte lauv, forgylt eller "røga" sølv ble regnet som det aller gjeveste. Den lille hjertesølja er fra 1800-tallet.

Utlån fra Norsk Folkemuseum (V671.371)

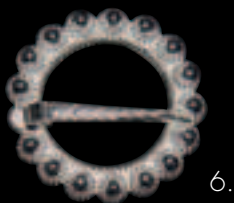
Hertesøljer er blitt funnet i mange varianter i Vest-Agder, og i mange størrelser. Ut fra gamle registrerte funn ser hertesølja ut til å ha vært den mest opprinnelige og brukte sølja til Vest-Agder bunaden. På bildet ser vi en mor med fire døtre og tre av jentene har hver sin hertesølje. Bildet er fra 1882.

5.

5. Stor lauvselje (Vestagder Husflid)

Dette er en kopi av en modell fra ca 1840, i støpt, forgyllt sølv.
Når det gjelder de store lauvseljene var det spesielt for vårt distrikt at lauvene skulle være så store at det ene delvis dekker det neste osv...

6.

7.

8.

9.

10.

6. Sprøde, oksydert

7. Hjertesprette, kopi av modell fra
Lindesnes museum (Vestagder Husflid)

8. Sprøde, kopi av modell fra Konsmo
(Vestagder Husflid)

9. Sprøde med glassten, oksydert

10. Sprøde med glassten, blank

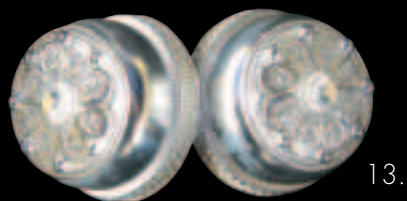
11.

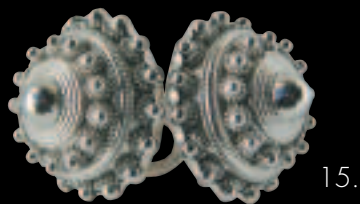
12.

11. Stor bolsølje, oksydert

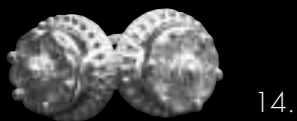
12. Liten bolsølje, blank

13.

15.

14.

16.

13. Halsknapp (hollandsk)

14. Armknapp (hollandsk)

15. Stor halsknapp

16. Stor armknapp

17.

18.

19.

20.

17. Snørebånd (Vestagder Husflid)

18. Maljer, finnes med 10 eller 12 ringer
(Vestagder Husflid)

19. Sjalsnål (blank)

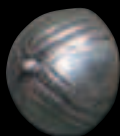
20. Vestespenne (aksydert)

21.

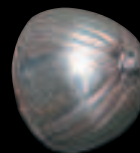
22.

23.

24.

25.

21. Lommekrok messing (Vestagder Husflid)

22. Lommekrok sølv (Vestagder Husflid)

23. Liten molteknapp (Vestagder Husflid)

kopi av gammel modell

24. Stakkeknapp/molteknapp

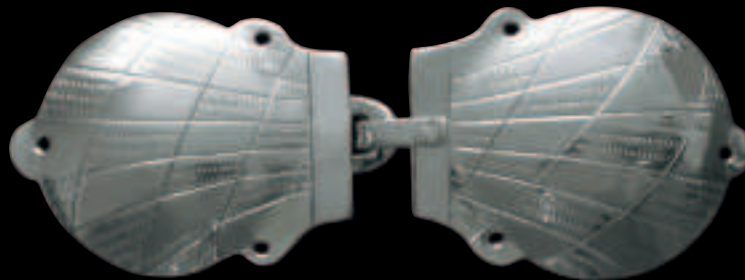
25. Stakkeknapp/molteknapp

(Vestagder Husflid)

26.

27.

26. Trøyehekte (Vestagder Husflid)*

27. Trøyehekte (Vestagder Husflid)*

* kopi av bevart modell fra Marnardal – originalen tilhører nå Holmegårds samlinger.

VASKEANVISNING FOR BUNADSKJORTE OG LINFORKLE

Legg skjorten/forkleet i rent, kaldt vann straks etter bruk. La den ligge i bløt 1-2 døgn, for at fibrene skal bløtgjøres, og smuss og salter løsner.

Oppløs ca 1 spiseskje Husflidens såpespon i varmt vann og håndvask skjorten. Denne såpen vil gi linen en form for impregnering, som gjør at den vil krølle mindre.

Skyll godt i 4-5 skyllevann...

Ikke bruk vanlige vaskemidler, ikke vask med maskin

Ikke vri og ikke bruk tørketrommel.

Trykk/press vannet ut, og plagget vil bli bløtt og fint om det får henge på en henger i lett vind. På den måten vil dens fine struktur og slitestyrke opprettholdes.

Legg den bort i en tøypose av lin eller bomull.

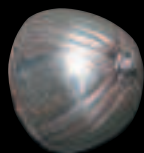
Dynk skjorten lett før den strykes på vanlig måte. Ikke bruk strykemidler.

28.

28. Skospenne (Vestagder Husflid)

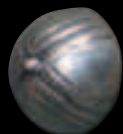
Disse ble brukt fra ca 1850 og utover. Det er registrert mange gamle skospenner, de er til nå bare blitt registrert funnet på kvinnesko.

25.

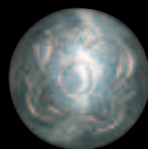
24.

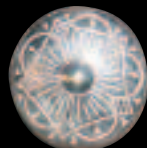
23.

31.

30.

32.

33.

25. Stor molteknapp (Vestagder Husflid)
kopi av gammel modell

23. Liten molteknapp (Vestagder Husflid)
kopi av gammel modell

30. Flat knapp (Vestagder Husflid)
kopi av gammel modell

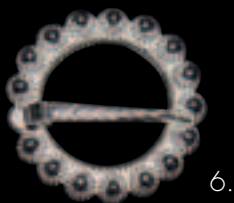
24. Stor molteknapp

31. Liten molteknapp

32. Flat knapp (Vestagder Husflid)
kopi av gammel modell

33. Buksespenne (Vestagder Husflid)
kopi av gammel modell

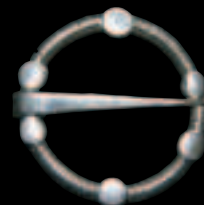

6.

7.

8.

9.

10.

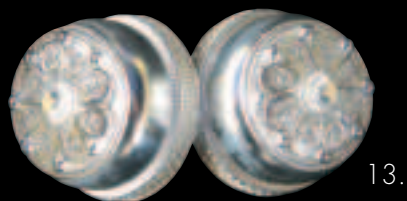
6. Sprøde, oksydert

7. Hjertesprette, kopi av modell fra
Lindesnes museum (Vestagder Husflid)

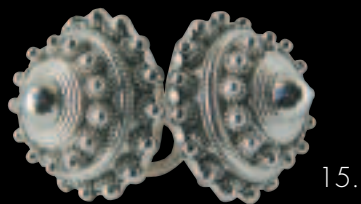
8. Sprøde, kopi av modell fra Konsmo
(Vestagder Husflid)

9. Sprøde med glassten, oksydert

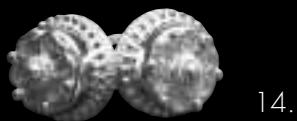
10. Sprøde med glassten, blank

13.

15.

14.

16.

13. Halsknapp (hollandsk)

14. Armknapp (hollandsk)

15. Stor halsknapp

16. Stor armknapp

Foto: Svein Bringsælid

Brudekrona

Ønsker du å være bunadsbrud kan du ved Vest-Agder Husflid leie brudekrona, en kopi av en 1700-talls sølvkrona. Originalen har en spennende historie bak seg:

Originalen til sølvkrona som i dag leies ut er fra siste halvdel av 1700-tallet. Den ble antakelig laget til en velstående familie og siden lånt ut, til brud etter brud, og brukt mange ganger, før den i tiårene rundt 1850 ble erstattet av reislå. Tidene ble trange i Vest-Agder og krona som var et klenodium, og derfor også verdifull, ble brukt som betaling for brød og satt i pant hos en baker i Mandal. Krona dro så ut i verden. Den var en tur i Paris før den igjen kom tilbake til gamlelandet. Etter mange år ble den i 1973 funnet igjen i privat eie i Oslo. Krona ble i 1974 kjøpt av Vest-Agder Husflid, den ble så kopiert og denne kopien kan nå leies av jenter som ønsker å være bunadsbrud.

Vestagder Husflid AS

Mandal

Postboks 142, 4502 Mandal – Store Elvegate 27, 4515 Mandal

Telefon: 38 27 29 00, telefaks: 38 27 29 01

E-post: info@mandal.husfliden.no

Kristiansand

Markensgate 31B, inngang Skippergata, 4611 Kristiansand

Telefon: 38 07 06 95, telefaks: 38 07 10 33

E-post: info@kristiansand.husfliden.no

www.husfliden.no www.norskflid.no